

Ο λήσταρχος Μπουζιώτης και η ληστεία στην περιοχή της Βυτίνας

Η ληστεία ήταν και είναι παγκόσμιο φαινόμενο. Στην Ελλάδα μαρτυρείται από τους ηρωικούς χρόνους (τότε που ο Θησέας σκότωσε τους διαβόλους ληστές Σίνη, Σκίρωνα και Πολυμήμονα ή Προκρούστη) και την εποχή του Ομήρου, καθώς και στους μετέπειτα αιώνες μέχρι σήμερα.

Οι λόγοι, που εξέθρεψαν, ευνόησαν και επέτειναν τη ληστεία μετά την ανεξαρτησία της Χώρας, ήταν πολλοί και διάφοροι. Οι κυριότεροι δε συνοπτικά ήταν: α) Βιοτικοί β) ροπή στην αυτοδικία γ) ποινικοί (διάπραξη φόνου ή άλλης σοβαρής αξιόποινης πράξης) δ) Λιποταξία από το στρατό ε) πολιτικός (αντικαθεστωτικός) στ) κακή ανεπαρκής κρατική διοίκηση και ζ) πολιτική διαφθορά, συγκεκριμένα η χρησιμοποίηση ληστών από τους πολιτικούς τοπάρχες κυρίως για εκφοβισμό αντιπάλων και ψηφοφόρων κατά τις εκλογικές αναμετρήσεις, με αντιστάθμισμα την προστασία των ληστών δηλ. το ακαταδίωκτο, ατιμωρησία ή αθώωση τους.

Από την εποχή του Όθωνα η ληστεία παίρνει μεγάλες διαστάσεις, γίνεται επάγγελμα βιοποριστικό και πλουτισμού. Ισχυρές ληστρικές συμμορίες λυμάνονταν την ύπαιθρο. Απλοί ζωοκλέφτες και φυγόδοκοι του κοινού ποινικού δικαίου αναγορεύονται σε ληστές. Κάποιοι ελάχιστοι αγωνιστές του 1821, που διέθεσαν τα πάντα για τον αγώνα χωρίς καμιά προστασία ή βοήθεια από την Πολιτεία, ρημαγμένοι και παραγκωνισμένοι, καταφεύγουν στην ληστεία.

Παρά τα λαμβανόμενα μέτρα οι συμμορίες ληστών έγιναν περισσότερες και οι ληστείες αυξήθηκαν ιδίως μετά την μεταπολίτευση και την ανώμαλη κατάσταση του 1862. Αλλά από το 1928 χάρις σε δρακόντειους νόμους και τα μέτρα που πάρθηκαν τόσο κατά των ληστών όσο και κατά εκείνων που τους υπέθαλπαν ή βοηθούσαν (από συμπάθεια, φόβο ή λόγω συγγένειας) ενεργητικά ή παθητικά, περιόρισαν μέχρι εξαλείψεως τις ληστείες μετά φόνου, τις ληστείες χρηματαποστολών δημόσιων ταμείων, εμπόρων και ταχυδρομών, καθώς και τις αιχμαλωσίες πλούσιων ή ισχυρών προσώπων για λύτρα κλπ. Ούτε η τοπική παράδοση ούτε γραπτές πηγές βρήκαμε να αναφέρονται σε Βυτιναίους ληστές. Δεν λείπουν όμως μαρτυρίες για συμμετοχή ξένων (μη Βυτιναίων) ληστών στα δρώμενα της κωμόπολης και για σύντομες εμφανίσεις τους σε καφενεία και σε άλλα σημεία της Βυτίνας. Η μη ύπαρξη Βυτιναίων ληστών οφείλεται σε πολλούς λόγους.

Από το 1836 υπήρχε στην Βυτίνα σταθμός Χωροφυλακής με επικεφαλής υπομοίραρχο και αποσπασματάρχη. Επίσης υπήρχαν οργανωμένα σώματα από Βυτιναίους νυκτοφύλακες, δημοτοφύλακες και πολλούς εθνοφύλακες υπό Δημαστυνόμο όπως προκύπτει από τα μητρώα και πρακτικά του τ. Δήμου Νυμφασίας (πρωτεύουσα η Βυτίνα). Εξάλλου η ληστρική εγκληματικότητα ουδέποτε βρήκε πρόσφορο έδαφος στη Βυτίνα. Υπάρχουν όμως μαρτυρίες για χρησιμοποίηση ληστών από τοπάρχες Βυτιναίους και της ευρύτερης περιοχής προς επίτευξη πολιτικών και άλλων στόχων. Το 1867 ο ιατροφιλόσοφος και διάσημος περιηγητής Παν. Ποταγός επισκέφθηκε την Βυτίνα και βρήκε ανθρώπους όχι μόνο τυφλωμένους από τα κομματικά πάθη της εποχής και διαιρεμένους σε δύο αντίθετα στρατόπεδα αλλά «είχαν το χειρίστον, βοηθούς ληστές και φυγόδικους» (Π. Ποταγός, μονογραφία υπό Μεθ. Κοντοστάνου).

Τα πρακτικά του τ. δήμου Νυμφασίας (κθ' της 9-7-1845, 93/7-2-1857 κ.α) μας πληροφορούν ότι υπήρχαν πολλές ληστρικές συμμορίες στην περιφέρεια του, ήταν ο φόβος και ο τρόμος των κατοίκων και λυμάνονταν την περιοχή. Οι επαρχιακοί ταχυδρόμοι είχαν να αντιμετωπίσουν καθημερινώς και τας ληστρικές συμμορίες των κακοποιών, οι οποίοι άφθονοι ευρίσκονται εις τας δασώδη περιοχές του Μαινάλου και επιδίδονται εις κλοπές και φόνους των διερχομένων».

Πράγματι το ανάγλυφο του εδάφους, τα δυσπρόσιτα μέρη, οι πολλές σπηλιές παρείχαν ασφαλώς κρησφύγετα σε ληστές, φυγόδικους, ζωοκλέφτες κ.α. κακοποιούς. Είχαν λημέρια και ενέδρευαν σε όλο το δασώδες Μαίναλο

Ληστούσυμμορία στα πρώτα μετεπαναστατικά χρόνια

και γύρω από τη Βυτίνα, όπως στη «λάκα του Ράλλη», στον «έλατο του Τσαλιαντή», στα Κανελιάκια, στου Ράδου, στη «Γραμμένη Πλάκα» (με ονόματα ληστών στο Χρυσοβίτσι), στην Κάπελη, στη Λαγκαδά, στην Κοκκινόβρυση, στην Καρακοσπηλιά, στου Καρδαρά (όπου σκότωσαν κάποιον στη θέση «Μνήμα»), στο «Λιβανάκι», στις «Σικαλίστρες», στο Διάσελο και σε διαβάσεις της περιοχής.

Υπάρχει ακόμα το τοπωνύμιο «του Λύγκου» στα όρια με τη Βλαχέρνα όπου έγινε αιματηρή συμπλοκή με τη συμμορία του διαβότου αρχιληστή. Εκεί έδρασαν συμμορίες των Μπόζου, Μπουγά, Κουρκούμπα, Καβουρίνου, Κατσιαβού, Γυφτογιαννάκη, Κάδη, Πασά, Μπουζιώτη, και των διαβότων Μάγερα, Λύγκου κ.α.

Θα αναφερθούμε σε μερικά γεγονότα με ληστές, στα οποία εμπλέκονται ως διώκτες Βυτιναίοι της εποχής. Στις 12-1-1840 κατά την καταδίωξη της συμμορίας των Κατζιαβού και Γυφτογιαννάκη σκοτώθηκε ο Παν. Πόταγας πατέρας του γνωστού ιατροφιλόσοφου – εξερευνητή. Τα χρήματα-λύτρα για την απελευθέρωση του ληστοκρατούμενου πολιτικού Σωτηρόπουλου το 1866 είχαν δοθεί στον αδελφό του και σε μοναχό της μονής των Αγίων Θεοδώρων.

Στις 15-11-1866 καταδιώχθηκαν οι επικηρυγμένοι ληστές Μάγειρας, Μπόζος και Μπουγάς στο διάσελο τα Αλωνίσταινας αλλά κατόρθωσαν να διαφύγουν προς τα Ποριά. Ο Βυτιναίος γιατρός Ξυνογαλάς προσφέρθηκε να συνεργαστεί με τις τοπικές αρχές για τον εντοπισμό και την εξότωση της ληστούσυμμορίας του Πασά. Πηγαίνο-

ντας προς το Λεβίδι πετούσε εδώ και εκεί λευκά χαρτάκια, που εύρισκε το απόσπασμα και τον ακολουθούσε με προσοχή από απόσταση.

Όμως αντιλήφθηκε ο αρχιληστής το τέχνασμα και τους διώκτες του, που πλησίαζαν, τραυμάτισε το γιατρό στον ώμο και έτρεξε να εξαφανιστεί στο πυκνό δάσος της Κάπελης.

Κάποιοι ληστές έγιναν γνωστοί από λαϊκά ποιήματα – τραγούδια

Ένα από αυτά αναφέρεται στη σύλληψη από τη συμμορία των Κατσιαβού και Μπουζιώτη του Βυτιναίου Δημάρχου και δημαστυνόμου Κων/νου Λαμπρινόπουλου (Ν.Λάσκάρης: «Η Λάστα και τα μνημεία της» σ.439).

Πουλάρια μ'αηδονάκια μου γοργά μου χελιδόνια

εφτού ψηλά που πέτεστε και χαμηλά τηράτε, μην είδατε τον Κατσαβό τον Γιάννη τον Μπουζιώτη.

Εψές βράδυ τον είδαμε μες'τη Γραμμένη Πλάκα,

μες'του Τσαλιαντή τον έλατο ψηλά στα Κανελιάκια.

Είχαν αρνιά και ψένανε και κριάρα και σουβλίζαν

είχαν κι'ένα γλυκό κρασί από το Ζυγοβίτσι. Είχανε κ' ένα Δήμαρχο, Δήμαρχο Βυτινιώτη (1)

και έτρωγαν και έπιναν κ'έλεγαν του Δημάρχου .

«κέρνα μας μωρέ Δήμαρχε κέρνα και πιές κι από ε σου πιες να ζήσει ο Κατσιαβός κι ο Γιάννης ο Μπουζιώτης» .

Ακόμα ο λόγος έστεκε και η συντυχιά κρατιέται

η απάνω βίγλα μίλησε η κάτω απολογήθη.

«Για κόψτε τον το Δήμαρχο πάρτε του το κεφάλι βλέπω μια ρόντα (2) κι έρχεται μια τριανταριά σ'ρατιώτες»

«As έρθουν, λέει ο Κατσαβός, οι παλιοστραυρήδες (3)

εδώ δεν είναι μέτουρα εδώ δεν είν'παιχνίδια εδώ ν'του Κατσαβού σπαθί Μπουζιώτη το ν' σουφέκι»

Το ν'ωματάρχη σκότωσαν κι εκόλλησαν στα πλάγια.

Παραπομπές

1. Κ. Λαμπρινόπουλος ή Τσαρμποκωνσταντάκος
2. απόσπασμα
3. χωροφύλακ ες

Ο γιος του Δημάρχου Ιωάννης, επίσης Δήμαρχος και δημαστυνόμος της Βυτίνας, συνέλαβε μέσα σε ένα μήνα 29 επικηρυγμένους ληστοφυγόδικους και γι αυτό τιμήθηκε με Βασιλική ευαρέσκεια και τον «Αργυρούν Σταυρόν του Σωτήρος» παράσημο, που είχε απονεμηθεί και στον πατέρα του.

Συγγενείς των ληστών, αδελφοποιοί, διάφοροι «προστάτες» τους και φτωχοί άνθρωποι, που είχαν βοηθηθεί κυρίως με χρήματα από τους ληστές, τους υπέθαλπαν, προστάτευαν και βοηθούσαν παντοiotρόπως. Είναι γεγονός ότι κάποιοι ληστές (Καβουρίνος, Αναγνωστόπουλος, Ματζετάκης κ.ά.) βοηθούσαν χρηματικά φτωχούς και ορφανά.

Όπως μου αφηγήθηκε ο κ. Αθ. Δημάκος, ένα μέρος από τα χρήματα της λείας διέθεταν οι ληστές σε αγαθοεργίες! Για παράδειγμα, αν κάποιος τους ζητούσε χρήματα, για να αγοράσει ένα ζώο (γελάδα ή άλογο, κατά κανόνα) του έδιναν υπό όρους και συγκεκριμένα ότι θα συναντηθούν σε ορισμένο χρόνο και τόπο, για να

διαπιστώσουν ότι αγόρασε το ζώο που ήθελε, ότι αγόρασε το «καλύτερο» και όχι «σκάρτο» και ότι τα χρήματα δεν διατέθηκαν για άλλο σκοπό.

Πολλά λέγονται για τους «θησαυρούς» από τις ληστείες, που είχαν κρύψει οι ληστές σε διάφορα σημεία του Μαινάλου, για τα γηραιά τους ή κάποια άλλη ανάγκη (π.χ. χρηματισμό δημοσίων λειτουργών για αμνήστευσή τους). Ακόμα, ότι βρέθηκαν κρυφώνες με πολλά χρήματα τυχαία ή μετά από κρυφές ανασκαφές και αυτοί που τα βρήκαν πλούτισαν σε μια νύχτα! Επίσης το κυνήγι των θησαυρών εξακολουθεί αμείωτο μέχρι σήμερα.

Η τύχη των περισσότερων ληστών ήταν η αναμενόμενη. Κάποιοι αμνηστεύτηκαν, λίγοι φυλακίστηκαν και οι υπόλοιποι σκοτώθηκαν από τους διώκτες τους ή απαχονίστηκαν κατόπιν δικαστικής απόφασης.

Στο βιβλίο του Τρ. Παπαναστασίου «Ελατόφυτη Βυτίνα» (σ. 166) διαβάσαμε ότι ο Λύγκος ο ληστής σκοτώθηκε στο δυτικό Μαίναλο(Μποτσάρες) ο δε υπασπιστής του Ιωαν. Γιαννακόπουλος αμνηστεύτηκε. Επίσης υπάρχει παράδοση οι ληστές Αναγνωστόπουλος και Ματζετάνης συνελήφθησαν και αποκεφαλίστηκαν στις «Κυράς το γεφύρι», αφού προηγουμένως ναρκώθηκαν.

Υπογράφει ο ΜΑΙΝΑΛΙΟΣ

Το άρθρο είναι αναδημοσίευση από την εφημερίδα «Η ΒΥΤΙΝΑ» του Συλλόγου Απανταχού Βυτιναίων «Ο ΑΓΙΟΣ ΤΡΥΦΩΝ», φυλλ. 179, σελ. 5, Ιούλιος-Αύγουστος 2009

Συμπληρωματικά στοιχεία:

Σύμφωνα με την προφορική λαϊκή παράδοση οι λήσταρχοι Γιάννης και Θανάσης Μπουζιώτης, με το πραγματικό τους επίθετο Βασιλόπουλος, ήταν αδέρφια από το χωριό Κοκκινόραχη Γορτυνίας, παλαιότερα Μπούζα. Πολύ πιθανό να ήταν απόγονοι του Βασιλόπουλου που ήρθε από το Μπούζι Μεσσηνίας κυνηγημένος από τους Τούρκους γιατί είχε σκοτώσει κάποιον δικό τους και εγκαταστάθηκε κοντά στο χείμαρο Γκούρα, από τον οποίο προήλθε το όνομα του χωριού "Μπούζα", πάντα σύμφωνα με τη προφορική παράδοση. Τα δύο αδέρφια ήταν ληστές Α' τάξεως και ανήκαν στην ομάδα του Κατσιαβού από το Βεσίι Αχαΐας, κοντά στο χωριό Πάος του Δήμου Καλαβρυτών.

Δυστυχώς δεν καταγράψαμε τις διηγήσεις των παλαιότερων κατοίκων του χωριού μας, τότε που μας έλεγαν λεπτομέρειες από την ζωή των δύο ληστών, όμως διασώζεται μέχρι τις μέρες η προφορική παράδοση που μιλάει για το τέλος του Θανάση Μπουζιώτη. Ήτανε λείε ταμπουρωμένος σε μια σπηλιά κοντά στο χωριό Σαρακίνη Ηραΐας, ενώ τον κυνηγούσαν τα όργανα του νεοσύστατου αλλά πολύπαθου ελληνικού κράτους για να τον συλλάβουν. Τότε πλησίασε στη σπηλιά ο νουνός του, ονόματι Πανούσης από το Σαρακίνη, και τον έπεισε να βγει για να παραδοθεί. Πράγματι βγήκε από τη σπηλιά, αλλά ακολούθησε συμπλοκή με τα αστυνομικά όργανα και σκοτώθηκε. Από τότε η σπηλιά λέγεται «Σπηλιά του Πανούση». Το περιστατικό δεν μπορούμε να το τοποθετήσουμε χρονικά με ακρίβεια, αλλά πρέπει να έγινε περί τα μέσα του 19ου αιώνα.

Ευχαριστώ τον Γεώργιο Θανάπουλο του Αθανασίου που μου μετέφερε την ιστορία του θανάτου του λήσταρχου Μπουζιώτη, όπως την είχε ακούσει από τη γιαγιά του τη «γρια-Πανάγαινα».

Μαρίνα Διαμαντοπούλου-Τρουπή